

MAHARASHTRA STATE BOARD OF VOCATIONAL EDUCATION EXAMINATION, MUMBAI

Examination—April, 2018 (Two Year Diploma Courses)

GROUP - PARAMEDICAL

[वेळ — ३ तास]

(एकूण गुण—१००)

प्रेक्टिस इन नेचरोपेथी (थिअरी)

सूचना.—(१) सर्व प्रश्न आवश्यक.

(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

गुण

१०

१. (अ) रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा (कोणत्याही दहा) :-

- (१) आजार बरा करण्यापेक्षा त्याला आधीच ..... करणे श्रेयस्कर.
- (२) तंबाखूत ..... नावाचे द्रव असते.
- (३) शरीराचा पेशीचा विकास आणि नवनिर्माण या साठी ..... अनिवार्य आहे.
- (४) शरीराला उष्णता व कार्य करण्याची शक्ती ..... देतात.
- (५) सामान्यपणे रक्तातील आम्लाचे प्रमाण ..... टक्के प्रति आम्लाचे (क्षार) प्रमाण ..... असते.
- (६) बाटल्या अथवा डब्यात हवाबंद केले रस आरोग्यास ..... आहे.
- (७) लोह चुंबकातून निघणारे वीज चुंबकीय तरंग..... वस्तुवर परिणाम करतात.
- (८) मालीशने त्वचेला अप्रतीम ..... होते.
- (९) पोट, यकृत, प्लीहा, आतडी, मुत्रपिंड इत्यादी पचन क्रियेच्या अवयवांना कार्यक्षम करण्यासाठी ..... हा उत्तम उपाय आहे.
- (१०) व्यायाम केल्याने शरीराचे उष्णतामान वाढते, ही उष्णता ..... चा नाश होण्यास उपयोगी पडते.
- (११) शरीराच्या दुखण्याच्या भागावर ..... चा लेप दिला तर दुखणे थांबते
- (१२) ..... रंग हा सात रंगांचा झालेला असतो, प्रत्येक रंगाचा शरीरावर वेगवेगळा परिणाम होतो.

(ब) खालील विधान चूक की बरोबर ते लिहा (कोणतेही पाच) :-

५

- (१) साखर व मीठ यांचा वापर हल्ली खूप वाढला आहे.
- (२) चरबीमुळे शरीरात रक्त वाढते.
- (३) शरीरात आम्ल व विषद्रव्य यांचा साठा झाला की रोगाचा उद्भव होतो.
- (४) व्यायाम केल्याने शरीर आजारी होते.
- (५) जुलाब लागल्यास एनीमा द्यावा.
- (६) सूर्यप्रकाशाने स्नायूंना शक्ती मिळते.

(क) जोड्या लावा :-

५

“अ” गट

“ब” गट

(१) तंबाखू

(अ) फळ व भाजीचा रस

(२) रसाहार

(ब) नाक व गळ्याची सफाई

(३) जलनेती

(क) स्नायूवरील ताण कमी होणे

(४) मालीश

(ड) योग्य त्या बिंदू वर भार देणे

(५) ॲक्युप्रेसर

(इ) निकोटीन.

२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

१६

(अ) निसर्ग उपचाराचे सिद्धांत सांगा.

(ब) रसाहार म्हणजे काय? सविस्तर वर्णन करा.

(क) उपवासबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.

(ड) सूर्यस्नान आरोग्यासाठी लाभदाय आहे हे पटवून सांगा.

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :-

१६

(अ) वाफेने स्नान केल्याने काय लाभ होतो हे पटवून सांगा.

(ब) जलोपचार म्हणजे काय? गरम पाण्याचा ओला व कोरडा शेक दिल्याने काय होते ते लिहा.

(क) कटीस्नान म्हणजे काय? त्याची रीत लिहा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :-

१६

(अ) आहार संयोजनाचे नियम सांगा.

(ब) एनीमाची रीत सांगून त्याचे लाभ लिहा.

(क) वमन (उल्टी) पोट व अन्ननलिकेच्या सफाई निसर्ग उपाचार पद्धतीने कशी करावी ते लिहा.

(ड) मातीच्या पट्टी अथवा लेपने होणारे फायदे लिहा.

५. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :-

१६

(अ) वायुस्नान

(ब) लोहचुंबक उपचार पद्धती

(क) उपवास

(ड) ॲक्युप्रेसर

(इ) अधीरक्त (इन्फ्रारेड) किरणे.

६. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

१६

(अ) बद्धकोष्ठता मलावरोधची कारणे सांगून निसर्गोपचार लिहा.

(ब) कावीळची लक्षणे सांगून निसर्गोपचार लिहा.

(क) मूळव्याधचा निसर्गोपचार लिहा.

(ड) निसर्गोपचार ही उत्तम उपचार पद्धती आहे हे स्पष्ट करा.

(ENGLISH)

[TIME ALLOWED—3 HOURS]

(MARKS—100)

PRACTICE IN NATUROPATHY (THEORY)*Instructions :—*(1) All questions are *compulsory*.(2) Figures to the right indicate *full* marks.**Marks**1. (a) Fill in the blanks (any *ten*) :—

10

- (i) ..... is the better than cure the disease.
- (ii) In tobacco ..... liquid is present.
- (iii) ..... is the essential for new generating develops and repairing of tissue in the body.
- (iv) ..... gives energy and working power to the body.
- (v) Normally acid percentage in blood ..... % per alkali ..... % is present.
- (vi) Air packed liquids in bottles and boxes had ..... to health.
- (vii) Electro Magnetic waves which comes from magnet are affected on ..... things.
- (viii) Skin had ..... by massage.
- (ix) Stomach, liver, spleen, intestine, kidney, etc. digestive parts have works energetic, ... is best treatment.
- (x) Doing exercise increase temperature of body this temperature uses for kills ..... .
- (xi) Pain affected area of the body's part had giving ..... lep then pain get relief.
- (xii) ..... colour is made up from seven colours each and every colour affected differently on body.

(b) State *true* or *false* (any *five*) :—

5

- (i) Sugar and salt had increased uses in these days.
- (ii) Blood increase by fats in the body.
- (iii) Acid and poison stores in the body then diseases are occurred.
- (iv) Body, gets ill by doing exercise (varmap)
- (v) In loose motion gives to patient's enema.
- (vi) Sunrays gives energy to muscles.

(c) Match the pairs :—

5

“A” Group**“B” Group**

(i) Tobacco	(a) Fruit and Vegetable liquid
(ii) Rasahar	(b) Nose and Throat Cleanliness
(iii) Jalneti	(c) Decreased Pressure on Muscles
(iv) Massage	(d) Give the Pressure on perfect Point
(v) Acupressure	(e) Nicotin

[Turn over

	Marks
2. Answer any <i>two</i> of the following :-	16
(a) Define principal law of naturopathy.	
(b) Write in detail the meaning of Rasahar.	
(c) Write in detail about fast (upwas).	
(d) "Sun bath is helpful for health" how ? Write it.	
3. Answer any <i>two</i> of the following :-	16
(a) Define the benefits of steam bath.	
(b) What is water bath ? Why dry and wet shek of hot water given to patient ?	
(c) Describe the benefits of Katisnan ?	
4. Give the answers of any <i>two</i> of the following :-	16
(a) State the rules of diets.	
(b) Write the procedure and benefit of enema ?	
(c) How clean the stomach and esophagus by vaman (vomiting) in naturopathy explain it.	
(d) Write the advantages of Mud therapy.	
5. Write short notes on any <i>four</i> of the following :-	16
(a) Air bath (Vayubath)	
(b) Magneto therapy	
(c) Upvas (Fast)	
(d) Acupressure	
(e) Infrared rays.	
6. Attempt any <i>two</i> of the following :-	16
(a) Write reasons of Constipation and their treatment in naturopathy.	
(b) Write Signs of Jaundice and there treatment in naturopathy.	
(c) Write the naturopathic treatment for piles.	
(d) "Naturopathy is best treatment pathy" clear it.	
